

Stiftelsen Norsk Okkupasjonshistorie, 2014
som faller innenfor hans definisjon av likvidasjoner, som ikke gjør det. Det er van-

begreper som tegner på en 30-års krise i holdningene til hva som begikk ut i krigen. Dette er sikkert et poeng, men

for undertegnede virker det til tider som om Moland ikke er fornøyd med at seinere genera-

ved at to handsoverater ble kastet inn i rom soveværelsevinduene deres om natten. Om lensmannskona var et nødvendig

Bøkene er i billigbok-kampanje. Lista utarbeidet av Giske Libris

MENINGER

Fjellsberg 12/2-2020

Likvidasjoner i Vestfold under krigen

Kommentarer til Arnfinn Molands bok «Over grensen? Hjemmefrontens likvidasjoner under den tyske okkupasjon av Norge».

Den 14.2. 1996 startet jeg debatten om okkupasjonstidens likvidasjoner med en kronikk i Aftenposten. Der hevdet jeg at det måtte ha vært likvidert flere enn de 65 som det til da hadde vært påstått. Ut fra 150 kildebelagte dødsfall jeg kjente til, der det var sannsynlig at Hjemmefronten sto bak, anslo jeg antallet likviderte til å være 100 eller 150. Mine kilder ga sjelden grunnlag for å fastslå om drapene var planlagte, som en klassisk likvidasjon, eller om det var skjedd mer spontant. Det kan også hende andre unaturlige dødsfall er kommet med. Siden er det kommet minst fem bøker og adskillige debattinnlegg om emnet.

Boken «Over grensen?» bærer naturlig preg av å være skrevet av direktør for Hjemmefrontmuseet, Arnfinn Moland. I boken nevnes en rekke fakta fra kilder som ikke har vært tilgjengelige for tidligere forfattere. Moland har funnet fram til 82 likvidasjoner. Fortsatt mangler jeg forklaring på så mange

tilfeller at jeg anser det som sannsynlig at over 100 ble likvidert. Her er tatt med ni tilfeller fra Vestfold som ikke er nevnt i Molands bok, eller der hans konklusjoner virker tvilsomme.

Moland nevner at Riksadvokaten med sitt rundskriv 15.10.45 la lokk på videre etterforskning i likvidasjonssakene (s. 344). Dette har ført til at alle uoppklarte drap i denne perioden blir antatt å skyldes Hjemmefronten.

Hvis noen vet noe om de her nevnte eller andre uoppklarte drap/forsvinninger, bør de sørge for at det blir kjent. Det er lenge siden foreldelsesfristen gikk ut for drap fra 1940-årene. Moland nevner også dem som som ikke har noen grav å gå til (s. 345), et resultat av at det var ønsket at den likviderte skulle forsvinne (s. 61). Når mange av de likviderte ennå ikke er funnet, kan det ha sammenheng med at likvidasjonene ble omtalt som «Rottearbeid» (f.eks. kapittel 4), noe som for dem som begikk handlingene reduserte ofrenes menneskeverd. De som vet hvor levningene etter forsvunne personer befinner seg, bør også fortelle om dette, slik at de døde kan komme i viet jord.

Uomtalte Vestfold-likvidasjoner

* Ifølge «Norske nyheter» ble en 34 år gammel frontkjemper fra Sandar som en måneds tid tidligere var kommet hjem fra fronttjeneste i Den norske legion, drept på en trikkeholdeplass i Oslo 20.6.43.

* Trygve Forsberg fra Larvik skal ifølge Ulateig være forsvunnet i august 1943 for aldri å ha kommet tilbake. Kjenner noen mer om dette tilfellet?

* Drammens tidende 11. mars 1944 forteller følgende: En bilfører kjørte nesten over en død mann som lå i veien ved Holm, Sande. Sjøføren kjørte rett til Holmestrand politikammer, der han avga et omhyggelig signalement. To politimenn kjørte og så etter. De fant ingen ting. Vet noen mer om denne episoden?

* Den nærmere 50 år gamle Rolf Wilhelm Olsen fra Horten hadde vært medlem av Nasjonal samling fra 1930-årene. Han omkom ved en båtulykke ved Tønsberg 22.7.44. Båten hans ble påkjørt av en båt fra Oslo. Det kan være et resultat av manglende etterforskning av dødsfall i 1940-årene at familien tror han i virkeligheten ble likvidert.

* Ifølge «Radiobulletin»

skjedde et drap fredag kveld 15.12.44 på hovedveien ved Ringdal i Hedrum. En 35 år gammel skogsarbeider fra Hedrum ble skutt og døde øyeblikkelig. Avisene ble anmodet om ikke å nevne navn, da moren var alvorlig syk. Det er mulig dette har sammenheng med at Sikkerhetspolitiet (SIPO) i Larvik savnet en mann. Deres telefon ble avlyttet av Hjemmefronten, og referater av samtaler ble skrevet ned. Den 23.12.44 ble det fortalt at Harald Kristensen, Sandefjord, var forsvunnet forrige fredag. De fant at det var utrolig at han var rømt frivillig.

* Den 53 år gamle Inanda Hansen, født Andersen, var fra Tønsberg. Hun bodde i Arbiensgate 4 i Oslo. Det skulle hun ikke ha gjort. Hjemmefronten hadde tenkt å likvidere to andre. De brukte dynamitt. De to kom uskadd fra det. Inanda Hansen døde 27.1.45. Ifølge Moland (s. 55) ble ikke feil person likvidert. Hun døde bare som en uforutsett (men ikke uforutsetbar?) følge av et gjennomført likvidasjonsforsøk på utpakte personer. Tre andre ble hardt såret. En av de sårede var 4 år gammel.

* Den 40 år gamle politimann

og medlem av Nasjonal samling Ellef Bjerkholt fra Brunlanes forsvant våren 45. Alt tyder på at han var likvidert. Dødsattesten ble først skrevet i 1947. Han er vel en av dem som ikke er kommet i viet jord. Hvis noen vet hvor han er, bør de gi beskjed. Han kan være nevnt s. 174-5 i Molands bok.

* Den 40 år gamle enken Solveig Andersen, opprinnelig fra Tønsberg, bodde i Larvik. Lokale motstandsfolk vedstår seg ikke likvidasjonen av henne. Den skjedde 14.3.45. Hennes eldste datter arbeidet på SIPO-kontoret i Larvik. Likevel er Moland sikker på at riktig person ble likvidert (s. 173).

* Eivind Idland, født i Gjesdal 10.1.25, ble ifølge «Våre falne» skutt i april 1945 i Andebu på grunn av en misforståelse. Tilfellet er omtalt i Tønsbergs blad 3.12.99, men ikke i Molands bok. Det kan være interessant å få vite hva han etter utgivelsen av sin bok har funnet ut både om dette og øvrige likvidasjoner/unaturlige dødsfall.

I.C. Stridsklev

118428